

Taurus, oeros van het Kempen~Broek

De Taurus is een nieuw rund in ontwikkeling. Het moet in alle opzichten een volwaardige vervanger worden van het Oerrund (*Bos primigenius*), de uitgestorven voorouder van onze hedendaagse runderassen. Het Kempen~Broek is een van de plekken in Nederland waar de Taurus is uitgezet [figuur 1]. Dit is gebeurd in het kader van het project 'Oeros Limburg', een initiatief van Stichting Taurus, ARK Natuurontwikkeling en de Provincie Limburg. Eind 2015 zal het Kempen~Broek honderd van deze Taurossen herbergen. Samen met de andere grazers, zoals Reeën (*Capreolus capreolus*), Edelherten (*Cervus elaphus*), Exmoorpony's en Bevers (*Castor fiber*), dragen ze bij aan het ontstaan van een gevarieerd en halfopen natuurgebied.

Oerrund in het prehistorische landschap

Het Oerrund ontstond ongeveer twee miljoen jaar geleden. Sindsdien breidde de soort zich uit over grote delen van Europa, Azië en Noord-Afrika. Oerrunderen en andere grote grazers hadden veel invloed op het prehistorische landschap. Naar alle waarschijnlijkheid varieerde dat van open steppen in het droge oosten tot halfopen boslandschap in het regenrijkere westen. Rondtrekkende kuddes hielden het landschap (half)open. Naar het noorden toe ging het over in een toendralandschap. Deze toendra volgde de zuidgrens van het landijs in de verschillende ijstijden (GODERIE *et al.*, 2013). Door de immer toenemende bevolking en steeds efficiëntere jachtmethoden werd het Oerrund langzaam maar zeker teruggedrongen naar moeilijk toegankelijke moeras- en bosgebieden, totdat kolonisatie en bijbehorende jachtdruk het Oerrund uiteindelijk fataal werden, ondanks een poging tot bescherming door de Poolse adel. Nog niet eens zo lang geleden stierf de wilde soort uit: in 1627 in Polen.

FIGUUR 1

Een toekomstbeeld: groepjes Taurossen doorkruisen het Kempen~Broek (foto: Denis Frissen).

Naast het Oerrund trof dit lot ook andere grote grazers zoals de Tapan (*Equus ferus ferus*), de Europese waterbuffel (*Babulus murrensis*) en wellicht ook het Reuzenhert (*Megaloceros giganteus*). De Wisent (*Bison bonasus*) overleefde tenauwernood. Het zeldzaam worden en uiteindelijk verdwijnen van de Europese megafauna heeft de vorming van gesloten bossen in de hand gewerkt (VERA, 1997). De laatste fase in de geschiedenis van het Oerrund heeft het beeld

FIGUUR 2

Voorstelling van Taurosstier, koe en kalf. (tekening: Jeroen Helmer)

opgeleverd dat deze grote grazer slechts in lage dichtheden in bossen en moerassen zou voorkomen. Dit is een vertekening van de werkelijkheid. Nadat de aantallen grazers door jacht onder een zekere grens terecht waren gekomen, was de graasdruk onvoldoende om de bossen open te houden. Eenmaal gesloten was er voor nog minder grazers ruimte en versterkte het proces zichzelf. Met het sluiten van de bossen verdween ook de bij de open bossen behorende hoge biodiversiteit.

Hedendaagse runderen

Gelukkig leeft het Oerrund heden ten dage nog voort in de vele honderden runderrassen op de wereld.

De soort is nog alom tegenwoordig en heeft grote economische waarde.

De laatste 30 jaar is ook de rol van het rund als sleutelsoort voor natuurlijke begrazing herontdekt. Zelfredzame runderen als de Schotse Hooglander, de Galloway en het Heckrund worden ingezet in onze natuurgebieden om ze gevarieerd en open te houden.

Stichting Taurus wil nu samen met ARK Natuurontwikkeling (en Rewilding Europe) een stap verder gaan en vanuit de nog bestaande primitieve runderrassen de volwaardige vervanger van het Oerrund ontwikkelen.

Het Tauros Programma

Het streven is een runderras te ontwikkelen dat zich kan handhaven in de Europese wildernis, natuur waar ook grote predatoren leven. Door het verdwijnen van de landbouw en boeren uit de marginale gebieden waar landbouwintensivering niet mogelijk is, komt in Europa veel ruimte vrij voor wildernisnatuur. De Tauros zal als sleutelsoort een bijdrage leveren aan de instandhouding van de (half)open landschappen en daarmee aan de biodiversiteit van talloze soorten die daarvan afhankelijk zijn.

Het Tauros Programma is gestart in 2008. Het wil door gericht kruisen met primitieve runderrassen de weg terug bewandelen. Hiervoor komen vooral Zuid-Europese rassen als de Spaanse Pajuna, Sayaguesa en Limia en de Italiaanse Maremmana primitiva en Podolica in aanmerking. Door de traditionele landbouw daar en de relatieve isolatie van de boerengemeenschappen zijn bij deze rassen veel kenmerken van het Oerrund behouden gebleven (FELIUS, 1995; VAN VUURE, 2003).

De Tauros moet niet alleen qua uiterlijk [figuur 2], zelfredzaamheid en (graas)gedrag zo nauw mogelijk aansluiten bij het Oerrund, maar ook op genetisch vlak. Een wetenschappelijke begeleidingscommissie zorgt ervoor dat het fokprogramma verantwoord wordt uitgevoerd. Er wordt state-of-the-art kennis toegepast, door samenwerking met gerenommeerde wetenschappelijke instituten. Botrestanten van Oerrunderen worden geanalyseerd om in-

FIGUUR 3

De Tauros moet de vervanger worden van het Oerrund (foto: Stefan Verhees).

zicht te krijgen in de genetische samenstelling en om richting te geven aan het Tauros Programma.

Kempen~Broek als kraamkamer

Dankzij het project 'Oeros Limburg' van Stichting Taurus, ARK Natuurontwikkeling en de Provincie Limburg is het Kempen~Broek een van de kraamkamers van het Tauros programma. Iets om trots op te zijn! In 2013 liepen in het Kempen~Broek zeven verschillende groepen, met in totaal 50 dieren. De komende jaren wordt verder gewerkt aan het langetermijndoel: een optimale vervanger voor het Oerrund. Het is echter nu al de moeite waard om in Kempen~Broek te zien waar het Tauros Programma toe leidt.

Ronald Goderie, e-mail: ronald.goderie@stichtingtaurus.nl

Leo Linnartz, e-mail: leo.linnartz@ark.eu

Literatuur

- FELIUS, M., 1995. Rundvee rassen van de wereld. Misset, Doetinchem.
- GODERIE R., W. HELMER, H. KERKDIJK-OTTEN & S. WIDSTRAND, 2014. Het oerrund, een levende legende. Roodbont Publishers, Deventer.
- VERA, F.W.M., 1997. Metaforen voor de wildernis. Eik, hazelaar, rund en paard. Wageningen, Helton Van Haeringen & Koninklijke drukkerij De Swart.
- VUURE, C. VAN, 2003. De Oeros. Het Spoor terug. Rapport 186, Wageningen Universiteit.